

Anna Nováková

Recepce umělecké tvorby Ladislava Klímy

posudek bakalářské práce
Ústav české literatury a komparatistiky FF UK

Cílem předložené práce bylo přehledně zmapovat recepci Klímovy umělecké tvorby v širokém časovém rozmezí od dvacátých let 20. století do současnosti a zároveň nastínit místo této tvorby v rámci proměn české literatury až po aktuální možnosti jeho čtenářského přijetí a literárněhistorického výkladu.

Práce je strukturována přehledně a logicky na základě zadání, tematického vymezení a zvoleného chronologického členění. Autorka se věnuje recepci vybraných Klímových textů ve čtyřech kapitolách, přičemž alespoň v náznaku sleduje i některé specifické otázky jejich působení jako inspiračních zdrojů (Kolář, Bondy a underground), resp. jejich výkladu (Chalupecký, pojmy expresionismus a existencialismus); snaží se také základní tendence vnímání Klímovy tvorby ukázat na pozadí proměn společensko-politického kontextu.

Nutnost výběru je pochopitelně dána rozsahem a možnostmi bakalářské práce, jak autorka konstatuje. Logicky působí, že ponechala stranou Klímovy časopisecky tištěné texty i filozofické práce. Bylo by ovšem třeba registrovat uceleně, co do Klímova díla vlastně patří, a pokusit se alespoň stručně osvětlit, jak lze v tomto případě chápat označení „umělecká tvorba“, jinými slovy: přesvědčivěji zdůvodnit provedený výběr. Již proto, že Klímovo literární dílo má zvláštní povahu, pohybuje se na pomezí oborů a žánrů; jaký je tu vztah mezi beletrií a filozofií? patří sem (nebo proč sem nepatří) knihy zahrnující korespondenci, deníkové záznamy, Vlastní životopis, juvenilní básně atd.?

Tyto otázky se koneckonců objevovaly v recenzích od dvacátých let, pozornost by si v tomto ohledu zasloužil např. F. X. Šalda, nejen svým podpisem pod protestem proti odstraňování hry Matěj Pochtívý, ale především svou úvahou nazvanou příznačně Filosof-básník (Tribuna 4, 1922, č. 90, 16. 4., s. 2–3) nad knihou Traktáty a diktáty, charakterizující Klímu komplexně jako svobodného metafyzického tvůrce, jako básníka, resp. umělce. V rovině sekundární literatury lze tedy shledat deficit; dobové reflexe a postoje bylo možné a potřebné zachytit uceleněji. Práce, jež si zvolila téma recepce Klímova díla, by měla reprezentativněji reflektovat širší ohlasů, kterou lze nahlédnout již v zaznamenaném hesle v Lexikonu české literatury (jeho autorem – bohužel neuvedeným – je Dalibor Holub). Recenze a texty, které jsou výběrově (až nahodile) zmíněny, navíc nejsou všechny odpovídajícím způsobem bibliograficky zachyceny v poznámkách pod čarou a v soupisu literatury (např. Honzl, Fučík, Frynta, Patočka ad.) – autorka je zřejmě „recipovala“ i zprostředkovaně přes sekundární literaturu (těžila zvláště z prací Eriky Abrams). Navíc způsob zápisu bibliografických údajů v poznámkách pod čarou a v závěrečném soupisu je nejednotný, resp. neúplný.

Zásadní otázkou, kterou předložená práce nastoluje, je povaha jedinečnosti Klímovy osobnosti a jeho stylu. Podstatným je tu fenomén auto-stylizace (který autorka zmiňuje až v souvislosti s Bondym) vycházející z autorovy individualistické koncepce. Stylizace výlučného tvůrce je záměrně v rozporu s běžnou představou ohlasu, nebo dokonce kladného přijetí jeho díla; Klímovi rozhodně nešlo o „popularitu“ a většinový souhlas, naopak jeho místo na „okraji“ bylo otázkou volby. Autorka mj. resumuje: „Při pokusu o shrnutí současného pohledu na dílo Ladislava Klímy z pohledu literární historie a vědy jsme došli k závěru, že z pohledu literárně-historického stojí Klímovo dílo stranou hlavního historického vývoje české literatury“ (s. 33). Podobným nejistě povrchním formulacím by mj. bránilo vědomí dynamické proměnlivosti literárních jevů mezi póly centra a periferie. Značně rozpačitě vyznívá dále např. práce s pojmy symbolismus a dekadence (s. 13), jednak nadbytečně obecně „vysvětlenými“ (na rozdíl třeba od pojmu underground), jednak povrchně vyhodnocenými souvislostmi s českým dekadentním symbolismem, které jsou nejen „zajímavé“, ale nesporné, a to z více důvodů, než autorka uvádí (krajní individualismus, neitzschovské inspirace, již zmíněná stylizace).

Stylisticky navíc práce nepůsobí příliš jistě a přesvědčivě. S naznačenou torzovitostí a povrchností výkladu (nejen kvůli značné časové rozloze, v níž se pohybuje) souvisí časté opakování dílčích zjištění, jež jsou nabíledni, resp. ve své všeobecnosti banální. Např. již v abstraktu čteme „Práce zjišťuje, že v různých historických obdobích bylo Klímovo dílo přijímáno s odlišnými reakcemi“; v Úvodu: „Práce se snaží dokázat, že ani v současnosti není Klímovo dílo definitivně prozkoumáno.“

Závěrem lze přes uvedené výhrady konstatovat, že Anna Nováková prokázala schopnost literárněhistorické práce, především těžící z popisu vybraných jevů a faktů. *Doporučuji její bakalářskou práci k obhajobě a navrhuji hodnocení dobře.*

PaedDr. Luboš Merhaut, CSc.

V Praze 28. září 2017